

La GRONSA

Partida del terme de Suera (Pna. Cast.) (xxix, 177. 14). De *gronça* 'tremuja' (DECat iv, 673b57 ss.; DECH, s. v. *algüaza* i *Top. Hesp.* III, 135) per comparació d'una penya amb la forma de la tremuja (cf. també *Barcellona*).

ETIM. Deriva d'una base cèltica *CRONTIARE > *gronçar* 'gronxar, bressar' (DECat iv, 670b59-671a19; DECH I, 162b27-57). El nom s'aplica a la toponímia, per comparació de certes penyes amb una tremuja. J. F. C.

GRONY

El Grony, cim culminant de la muntanya de Sant Magí de Brufaganya, en el terme de Santa Perpètua de Gaià.

PRON. MOD.: *al gróy*, oït per Coromines a Santa Perpètua de Gaià (c. 1934).

HOMÒNIMS. *Serrat del Grony*, el que domina Monistrol de Calders (Bages).

ETIM. Del mot romànic GRUNNIUM 'morro del porc' aplicat a un morro del porc i a l'òrgan grunyidor, que per analogia amb la forma del morro del porc degué designar un turó o morro de muntanya (com en romanès *gruiu* 'turó, morro de muntanya', fr. ant. *groin* 'cap, promontori', i altres formes documentades en el DECat iv, 684a47-b10). J. F. C.

GRUS

Poble de Cerdanya, en la part central de la comarca, a la Baga, entre Alp, Das i Riu, que ja és prop de Bellver.

La forma tradicional del nom era *Orús* (o *Urús*), que havent caigut en desús, fou reemplaçada per la modificada *Grus*, d'ús general, adoptada oficialment, en català, per la Generalitat el 1934, d'acord amb l'informe de l'I.E.C. (ponència P. Fabra-J. M. de Casacuberta-J. Coromines).

PRON. POP.: *grús*, oït a tots els pobles de la comarca, 1920, 1925, 1935 (enq. en el poble mateix, ix, 68-77), 1955 etc.

MENCIONS ANT. 839: *Oruz*, Acte C. SdUrg. (ed. PPujol, n.º 195; grafiat *Oruzc* en el capbreu); 937: precepte de Lluís d'Ultramar: «--- Bolcaria --- Vulverri ['Bolvir'] --- villam etiam *Oruco*, simul cum villarunculis et omnibus terminis ---» (*MarcaH.*, 849. 8); 965: «in comitatu Cerdaniense ipsum alodem quem dicunt *Orutio* --- affr. I Tartarea vel in villa Adaz --- collum *Garrexer* ---» (Abadal, *Eixalada*, 195; Monsalv. I, 229; *Marca*, 886; SerraV., *Pinós M.* III, 85); 968: *Oruz* (Abadal, *Eixalada*, 198); 985: *villa Oruz* (*MarcaH.*, 935); 1011: «--- Senavastre, --- Burruzella --- *Oruc* --- Rivi ---» (*MarcaH.*, 980.6f.); 1079: «--- mansum in *Uruz*, --- Arn. de *Uruz*» (doc. on va citat junt amb Saga) (*Cart. Tavèrnoles*, p. 93.19); 2.ª meitat

S. XIII: *Uruz* (Delcor, *Sefarad* 1966, 32-35); 1359: *Orus* (*CoDoACA* XII, 90).

ETIM. Del nom de persona *Aurucius* (forma llatina del NP cat. *Orús*, -uç), que fou ben corrent a la Cat. medieval. P. ex. *Aurucius* signa doc. de 981, *Cart. St. Cugat* (I, 118). *Aurucius* NP en un doc. de 1001, referent a Olius (Arx. de Solsona). Menys usual però usat també en fem.: «uxori mee *Orucia*», doc. de Terrassa, a. 1001 (*BABL* VII, 309.5); *Oruça* NP fem. a. 1021 a Lladurs (Arx. de Solsona). Aquest nom pertany a la sèrie de NPP en -UCIUS, que establí Aebischer (*Onom. Cat.*, p. 19) com a típics de la nostra antroponímia, formats amb el sufix -UCIUS adherit a mots llatins usuals, generalment adjs.: *Bonucius*, *Bellucius*, *Carucius*, *Ferrucius*, *Domnucius* etc. Ultra els testimonis de *Aurucius*, i *Oruç*, que ja cita ell mateix, de documents del S. x, n'he trobat bastants més; entre ells, en la forma de declinació oblíqua *Oruçones*, en un doc. de 1005 relatiu a Montescot (coll. Moreau). Potser enlloc no fou tan corrent com a la Cat. Nord i sobretot és allà on n'hi ha el representant més conspicu: un *Aurucius*, vescomte, ja historiat en velles cròniques rosselloneses (S. x, *Auruçum*, *Orucius*, *MarcaH.*, col. 414). Sembla que és ell que tingué o fundà el SOLARIUM que donà nom a la vila *El Soler*, vora la Tet (a. 988, coll. Moreau XIV, 66). *Orucio Vicecomiti* (*Oruç vicec.*) en una altra versió del mateix any (XIV, 64; Abadal, *Eixalada*, 213). Era recordat encara en un doc. de 1149: ipsum Soler de *Orucio vicecomite* (*MarcaH.*, 1304).

I allí n'hi hagué d'altres: «ego *Oruso* Mir --- signat *Oruso* Mir» en un document de l'any 1084. Era, doncs, prenom (o nom de fonts), i havia començat per ser una espècie de sobrenom o malnom (epítet, potser elogiós) com si diguéssim 'home auri', 'el daurat'. I encara es presenta amb caràcter de sobrenom en un doc. ross. de 944: «ego Oliba quem vocant *Aurutio* --- Sig. *Ulibane* q. v. *Aurucio*» (colle. Moreau VII, 44).

L'evolució fonètica és clara: AURUCIUS > *Oruç*. Quant a la forma moderna del NL és deguda a l'epèntesi de -g- en hiatus, que s'ha produït tan generalment en el parlar usual, quan una de les dues vocals és o o bé u: *preon* (PROFUNDUS) > *pregon*, *dues* > *dugues*, *haiüt* (per *havut* part. de HABERE) > *hagut*, *abuelo* > *agüelo*; epèntesi que també es produeix en condicions de fonètica sintàctica (*una golondrina* < *una olondrina* < HIRUNDININA, mossàr. *gondorima*, DECH III, 165).

Igualment en les combinacions quotidianes «viure a *Orús*», «anar a *Orús*», s'intercalà força normalment una -g-: «*aná a gurús*» etc., després contret en *grus* (cf. *Garéixer* > *Gréixer*, supra), ajudant-hi el fet que més dels 3/4 dels noms dels pobles de Cerdanya són monosil·làbics (*Alp*, *Das*, *Riu*, *Ur*, *Urtx*, *Ger*, *Bor*, *Llo*, *All*, *Er* etc.): fet que conduïa a una espècie de ritme uniforme en les enumeracions en sèrie, p. ex. «passarem per *Er*, *Llus*, *Urtx*, *Alp*, *Das*, *Riu*, *Bor* ---»; doncs: *Grus* < *Gurús*.

HOMÒNIMS. Probablement del mateix origen: